

25 aastat tagasi olid samuti karmid talvapäevad. Möödas olid rasked vabastamislahingud viimasel tükikesel Eestimaa pinnast — Sõrve säärel. 917. laskurpolk viibis juba mitu nädalat Vääna-Jõesuu piirkonnas rannakaitses. Võeti vastu uut täiendust. Käisid pidevad õppused. Selle järgi otsustades seisid ees tõsised jõukatsused. Sõda ei olnud ju veel lõppenud. Meeste seas oli mitmesuguseid arvamusi. Mõni pidas isegi tõenäoliseks sõitu Berliini alla. Tegelikult aga kujunes kõik teisiti...

Olin just pöördunud tagasi 10-päevaselt puhkusest, mis anti heade tulemuste eest lahinglaskmistel ja sideliini ehitamise eest Vääna-Jõesuu ja Vääna jaama vahel. Olin puhkusel koos praeguse Avinurmes ja mujal tuntud suveniirimeistri Madis Kalausega. Lahkusin kordant 1941. aastal ja tulin sinna tagasi juba kogenud sõjamehena. Meid võeti kõikjal vastu väga soojalt ja külalislahkelt. Kodukülast Lohusuust tuli igatahes küllakutseid rohkem, kui nendele vastamiseks aega jäi. Ja mis pattu salata, üks «metsakohina» ja kesvamärjuke-se varud olnud kodukülas uue aasta puhul üsna rikkalikud.

Rindemees meenutab

Puhkusest läksime 10. jaanuaril Vääna-Jõesuu tagasi. Ja kohe tuli minna pataljoni staapi korrapidajaks. Poisid teadsid rääkida, et üha sagedanevad telefonikõned polgu ja diviisi staabist ennustavad lahinguhäiret. Nii oligi. Öösel anti käsk kogunemiseks. Varavalges laaditi meid Klooga jaamas vagunitesse ja sõit algas. Kopli, Ülemiste, Tapa, sealt Tartu suunas. Nii algas Eesti Laskurkorpuse teekond uutesse lahingupaikadesse. Paljude kuuli- ja kulluhaavadega kaheteljelistes vagunites oli poistel tuju hea. Hirsipudrukordade vahel kõlas laulgi. Riia, Jelgava! Kas Berliini või Königsbergi alla? Mezekai! Vist Kuramaale. Nii oligi. Paiknesime Mezekai ümbruse metsades. Siin nägime ka ühte fašistide lennukit. Jaa. Sõja algusest oli vaenlase poolel palju muutunud. Fašistlik kiskija oli surmavalt haavatud.

Järgmine päev oli 23. veebruar 1945. Koosolekutel õnnitleti meid Nõukogude armee ja sõjalaevastiku päeva puhul ning tuju oli loomulikult hea. Mõni päev hiljem algas rännak, mis meilt, sidemeestelt, tõ-

siseid jõupingutusi nõudis. Lihkusime ainult öösiti. Kui mehed said end puhkemomendil edasi-rännaku vastu valmistada, siis sidelased pidid korrastama üksustevahelist sidet ja valvama telefonide juures. Pärast teeasumist tuli sideliinid üles kerida ja teistega sammu pidada. Uneks jäi väga vähe aega. Põlvini märjas lumes, oma 20 kg seljas, aga ega sellepärast mahajääjaid olnud.

Saabusime Auce rajooni. Eespool ei vaibunud lahingumüra. 18. märtsi pärastlõunal läks ka meie 917. polk rünnakule. Lahing oli äge. Meie ülesandeks oli lõigata läbi Liepaja raudtee

ja jõuda välja eemalt paistva telliskivitehaseni. Esimesel päeval ei tulnud me sellega siiski toime. Seda sellepärast, et ei saadud kasutada tanke, mis taerkusid sügavas poris. Järgmisel hommikul, pärast kahurväe ettevalmistavat tuld jõuti välja raudteetammni. Vaenlase tuli oli äge. Kaulaci mõisast vasakul oli maasse kaevatud tank, millega meie kahurimehed palju vaeva nägid, et selle tuli maha suruda. Pataljoni komandör kapten Klassmann suutis mehed metsani välja juhtida. Suurtele kaotustele vaatamata täideti lahinguülesanne.

Paeletung jätkus ka metsas. Sakslane oli aga langetanud sellise puuderaja, et jalgsi oli raske läbi pääseda, masinatest rääkimata. Vaenlase kuueturulised miinipildujad (kutsusime neid «lehmadeks») tulistasid meid ägedalt. Miinid lõhkesid igal kokkupuutel okstega, paisates laiali surmavate kildude vihma. Tegin õigesti, et rännakul kiivrit kuskile maha ei unustanud. Läksin liinil katkenud kohta otsima. Jõudnud jõe kaldale, tundsin, kuidas miski mulle vastu pead virutas, nii et kaotasin viivuks teadvuse. Selgus, et kuul oli löönud vastu kiivri! olevat viisnurka ja sealt rikošetiga kõrvale lennanud. Kui aga kiivrit peas poleks ol-

nud... Kuid ega alati vea Järgmise päeva hommikul olin jälle kuulidevihinas kaablit jätkamas. Ja leidiski üks tina-uba mu üles ning kaua oodatud võidupäeva tuli vastu võtta Riia keskhaiglas. Lahingud Kuramaal olid eriti rasked ka sellepärast, et vastase hulgas oli palju oma rahva reetureid. Teades, et halastust loot ei ole, sõdisid nad eriti raevukalt.

Käisin endistes lahingupaikades möödunud aasta võidupäeval koos Kadrina Keskkooli kommunistlike noorte ja noorte delegatsiooniga. Asetasime pärjad langenud sõjakaaslaste ühishaudadele ja ka Blidene jaama juures asuval Aleksandr Matrosovi kangelaestegu korranud Jakob Kunderi kalmule. Jutustasin noortele nendest ammu möödunud lahingupäevadest. Mulle esitati küsimus, kuidas oli see kõik võimalik. Jäh, võit tuli raskelt ja paljud andsid selle heaks oma elu. Kuid järeltulevale põlvkonnale on kindlustatud rahulik elu ja loodud tööks kõik võimalused. Selle nimel paljastame pea, asetades elavaid liili langenud kangelaeste kalmudele.

Valdur KASK,
reservkapten,
tehase «Norma» Rakvere
tsehi juhataja